

РОЛЬ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ФОРМУВАННІ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Анотація. У статті йдеться про вплив міжпредметних зв'язків на формування фізкультурно-спортивних умінь студентів з використанням системи пізнавальних завдань. У дослідженні визначено сукупність дидактичних умов, що сприяла б підвищенню рівня оперування студентами даною групою вмінь та розкриті переваги міжпредметних зв'язків у їх формуванні.

Ключові слова. Фізкультурно-спортивні вміння, міжпредметні зв'язки, система пізнавальних завдань.

Аннотация. В статье говорится о влиянии меж предметных связей на формирование физкультурно-спортивных умений студентов с использованием системы познавательных заданий. В исследовании определено сумму дидактических условий, которая бы содействовала повышению уровня оперирования студентами данной группы умений и раскрыть преимущества меж предметных связей в их формировании.

Ключевые слова. Физкультурно-спортивные умения, меж предметные связи, система познавательных заданий.

Summary. The article is about the influence of the interdisciplinary connection on the sports skills formation of the students with the help of using cognitive theoretical and practical tasks. In the research, the totality of the didactic conditions is determined. As a result, it helped to increase the students' level of the skills' using and expansions the interdisciplinary connections benefits in the process of shier formation.

Keywords: sports skills, interdisciplinary connections, and the system of cognitive tasks.

Постановка проблеми. У сучасних умовах проблема формування фізкультурно-спортивних умінь в освітньому процесі із фізичного виховання у вищих навчальних закладах не вирішується, і в першу чергу, із-за відсутності програм з урахуванням міжпредметних зв'язків. Тому, пошук різних впливів на підвищення рівня формування цих умінь, переосмислення організаційно-методичних умов, урахування попередньо отриманого рухового досвіду, не зважаючи на наявність достатньої кількості досліджень, є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи вищеозначеної проблеми формування фізкультурно-спортивних умінь знайшли відображення у працях багатьох відомих вітчизняних науковців. Так, у працях, В. Волкова, С.І. Городинського, О.О. Панасюка, О.М. Худолія, В.П. Іващенко., Т.І. Клиндуха. Т.М. Краснобаєвої, М.А. Галайдюка вказується на те, що викладачу важливо знати про рівень усвідомлення рухової дії, яка

вивчається. У різних студентів цей рівень неоднаковий, і це суттєво позначається на швидкості й якості засвоєння ними фізичних вправ та на їх здатності до творчого використання засвоєної вправи у повсякденному житті. В.А. Козаков розглядає уміння як здатність людини продуктивно виконувати роботу щодо перетворення предмета в продукт в нових умовах. Відтак вміння включає уявлення, знання, навички концентрації, розподілу і переключення уваги, навички сприйняття, мислення, самоконтролю і регулювання діяльності. Формування вмінь залежить від умов навчання, організаційно-педагогічних умов, від індивідуальних особливостей: типу нервової системи, попереднього досвіду, теоретичних знань з предметів, що вивчаються у ВНЗ, нахилів і здібностей, усвідомлення мети і завдання, розуміння його змісту і способів виконання [1: 72].

На матеріалі різних навчальних предметів студентів педагогічного закладу досліджувались окремі загально навчальні та практичні вміння: логікомовленнєві (Т.А.Ладиженська, Н.Ф.Скрипченко, Н.С. Вашуленко, А.С. Зимульдінова), загально пізнавальні (О.Я. Савченко, Н.С.Коваль, Л.П. Кочіна, Н.І. Підгорна), організаційні (Т.Я.Довга), контрольньо-оцінні (О.І. Мосеева). Система загально-фізкультурних умінь у студентів 1-4 курсів, досліджувалась Б. Ананьєвою, А. Бойко, В. Будако, А. Верхолюю, М. Євтух, В. Загвязинським, М. Кабардовим, О. Леонтьєвою, В. Масловим, І. Максимчук, Г. Михайлишиним, І. Омельяненко, В. Пехотою, А. Самсутіною, В. Семиченко, О. Яковлівою.

Мета статті полягає у теоретичному дослідженні ролі міжпредметних зв'язків у формуванні фізкультурно-спортивних умінь студентів різних інститутів та факультетів.

Тема дослідження входить до тематичного плану НДР університету, а також виконується у відповідності до основних теоретичних та практичних положень науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання.

Виклад основного матеріалу. З погляду теорії діяльності, особливістю освітнього процесу з фізичного виховання є тісне поєднання навчання з руховим досвідом. Всі знання, які здобувають студенти, відразу ж знаходять застосування, а вся практична діяльність є життєво корисною. Оволодіння вміннями та навичками на заняттях із фізичного виховання, коли теорія пов'язується із фізкультурно-спортивною роботою, має якісно іншу освітню і виховну цінність. При значній економії часу і зусиль, крім самого оволодіння знаннями і вміннями, такий зв'язок забезпечує розширення і закріплення знань, підтверджує їхню доцільність, забезпечує розуміння і значення формування фізкультурно-спортивних умінь для потреб студентів. Тому при плануванні програм із фізичного виховання слід враховувати, що фізкультурно-спортивна діяльність студентів ґрунтується на тісному зв'язку з іншими предметами, а саме: анатомією, фізіологією, біомеханікою, валеологією, психологією, гігієною, тощо. Це сприяє розвитку цікавості студентів до вивчення інших видів спорту та спортивних досягнень, а значить і вирішенню освітніх завдань вищого навчального педагогічного закладу [3: 28].

Послідовна реалізація міжпредметних зв'язків у навчанні є важливою умовою підвищення якості засвоєння навчального матеріалу із фізичного виховання у студентів педагогічного університету і сприяє формуванню фізкультурно-спортивних умінь. Вивчення запропонованих навчальних

предметів, як відомо, передбачає послідовне формування в студентів певної системи знань і способів дій із ними. Така система знань може бути сформована на основі засвоєння змісту та обсягу спочатку окремого поняття чи вправи, встановлення зв'язків між ним і іншим поняттям в межах однієї теми, розділу, а в подальшому і предмета в цілому. Проте досягти значно вищого рівня узагальненості та систематизації знань та вмінь, як це доведено дослідженнями з дидактики та психології, можливо на основі послідовної реалізації міжпредметних зв'язків спочатку між двома предметами, а у подальшому і між усіма предметами навчального плану (наприклад: анатомія і фізичне виховання; фізіологія-фізичне виховання; біомеханіка фізичних вправ; психологія – фізичне виховання). Ці зв'язки можуть здійснюватися синхронно, при одночасному вивченні навчального матеріалу в межах кількох видів спортивних дисциплін, і асинхронно (перспективний, ретроспективний вид зв'язків), коли вивчення одного й того ж матеріалу відбувається з певним проміжком часу [4: 576; 5: 400].

Формування фізкультурно-спортивних умінь має певні педагогічні, психологічні і дидактичні особливості. Відповідно до природних психофізіологічних процесів, які відбуваються в організмі під впливом багаторазового повторення вправ, що вивчаються, будується педагогічний процес управління формуванням рухових умінь під час фізичного виховання і вплив міжпредметних зв'язків на процес формування вищевказаних умінь є важливим.

Урахування впливу міжпредметних зв'язків на підбір фізичних вправ і рухових завдань, засоби та методи навчання має відповідати навчальній програмі і бути доступними для студентів. Доступність перевіряється в двох аспектах: з погляду розумової(теоретичні знання з анатомії, фізіології, біомеханіки, психології, тощо) і фізичної підготовки студентів. Досвід роботи показує, коли до якості виконання рухових завдань викладач ставить певні зрозумілі вимоги, то й студенти працюють уважніше і досягають кращих результатів. Проте справа ускладнюється тим, що можливості студентів обмежуються їх здатністю керувати фізкультурними чи спортивними рухами. Ці можливості, які зумовлені психофізіологічними особливостями людського організму, вивчені ще дуже мало. Але саме їх треба враховувати, ставлячи перед студентами вимоги щодо точності виконання рухів, інакше вирішення завдань заняття може бути непосильним [6: 20].

Тому викладач має поступово ускладнювати завдання і засоби для їх реалізації, підбирати такі рухові завдання, які за своєю доступністю, точністю і досконалістю були б посильними для студентів. У зв'язку з цим викладачу фізичного виховання часто доводиться змінювати фізичні вправи, засоби для удосконалення бігу та стрибків щоб можна було виконувати їх з більшою точністю і водночас не знижувати інтенсивності їх виконання.

Міцність і оперативність системи знань і способів дій, які формуються міжпредметним шляхом, може бути забезпечена тільки в тому випадку, якщо відповідним чином будуть формуватися знання на більш низькому рівні цієї системи. Процес формування теоретичних і практичних умінь у студентів знаходиться в безпосередній залежності і від того, якою мірою вдається врахувати спільні та специфічні можливості предметів, між якими реалізується міжпредметний зв'язок.

Визначаючи спільне, підкреслимо, що змістовий матеріал ряду навчальних предметів які вивчаються в школі, а потім у вищому навчальному закладі, слугують основою для формування різних фізкультурно-спортивних понять. Зокрема, в курсі з теорії і методики фізичного виховання (методологічні основи виконання фізичних вправ, принципи, методи, засоби); анатомії (знання про будову тіла, уміння спрямовувати вплив фізичних вправ на морфологічні та метаболічні процеси свого організму); біомеханіки (закономірність рухів, техніка виконання вправи, раціональність рухової дії); з фізіології (особливості функціонування органів та систем організму людини); з фізіології фізичних вправ (вплив специфічних вправ на формування умінь, режим виконання); з валеології міжпредметними поняттями є поняття: «Закономірність рухів», «Техніка виконання вправи» «Здоров'я», «М'язи», «Рух», «Опорно-руховий апарат», «Система вправ» та ін. Звичайно, у кожному з вищеперерахованих навчальних предметів ці поняття розглядаються під певним кутом зору, разом з тим, кожен з них дає можливість уточнити їх і наповнити новим змістом, розширити обсяг, конкретизувати і узагальнити ці поняття, встановити зв'язки між ними, тобто сприяти їх більш поглибленому пізнанню. У цьому процесі відпрацьовуються, систематизуються і набувають більшої узагальненості не тільки знання, але й вміння. Зміст цих навчальних предметів додає у даний процес і специфічне, оскільки має різні можливості впливу на формування знань та фізкультурно-спортивних умінь студентів [7: 19].

Розробляючи систему завдань для формування теоретичних і практичних умінь у студентів перших курсів, ми враховували специфічну мету даної системи. Специфічною метою системи завдань є формування загальнопізнавальних умінь у студентів, тому в її побудові враховувалися особливості процесу оволодіння і формування цих умінь в умовах реалізації міжпредметних зв'язків.

У дослідженні використовувались різні предметні поняття та програмні засоби, міжпредметні технології та їх інтеграція, зміна форм і типів навчальних завдань. Організація роботи студентів та показ засвоєного матеріалу сприяло підвищенню рівня сформованості фізкультурно-спортивних умінь. Саме втілення таких пізнавальних завдань, засобів і підбір специфічних принципів стимулював студентів до активності.

Висновки. Реалізація міжпредметних зв'язків для формування фізкультурно-спортивних умінь студентів є важливою основою підвищення якості засвоєння навчального матеріалу із фізичного виховання у студентів педагогічного університету.

Перераховані галузі знань, на нашу думку, слід інтегрувати в єдиний спеціальний теоретико-практичний курс (в межах викладання предмету «Фізичне виховання»).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюшенко А. О. Теоретичні й методичні аспекти формування рухових навичок студентів економічного профілю в процесі фізичного виховання [Електронний ресурс] / А. О. Артюшенко // Наука, освіта, інновації. – 2012. – № 1 (5). – С. 72–76. – Режим доступу: <http://fp.cibs.ck.ua/files/1201/12aootam.pdf>

2. Іванько В. В., Портна І. Л. Формування рухових умінь і навичок у студентів у процесі фізичного виховання / В. В. Іванько, І. Л. Портна // Фізична культура і спорт у сучасному суспільстві: досвід, проблеми, рішення. – 2014. – С. 28-32.
3. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. – К.: «Кондор», 2012. – 576 с.
4. Педагогіка: Навчальний посібник / В.М. Галузяк, М.І. Сметанський, В.І. Шахов. – 5-е вид., випр. і доп. – Вінниця: Видавництво ТОВ фірма «Планер», 2012. – 400 с.
5. Лазаренко М. Г. Формування рухових умінь і навичок старшокласників у процесі лижної підготовки: автореф. дис.... канд. пед. наук: [спец.] 13.00.02 "Теорія та методика навчання"/ Лазаренко Микола Григорович; Чернігівський нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. - Захищена 14.05.2015. - Чернігів, 2015. - 20 с.
6. Панасюк О. О. Методика формування рухових умінь старшокласників у процесі занять єдиноборствами у дитячо-юнацьких спортивних школах: автореф. дис.... канд. пед. наук: [спец.] 13.00.02 "Теорія та методика навчання"/ Панасюк Олександр Олександрович; Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки. - Захищена 02.07.2015. - Луцьк, 2015. - 19 с.